ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Τὸ Ε' διεθνὲς Βυζαντινολογικὸν συνέδριον τῆς Ρώμης.

Ἀπὸ τῆς 20-27ης Σεπτεμβρίου 1936 συνῆλθεν ἐν Ρώμῃ τὸ Ε' διεθνὲς Βυζαντινολογικὸν συνέδριον, οὗτινος μετέσχον δέκα καὶ τέσσαρα κράτη ἀποστείλαντα ἐν συνόλῳ τετρακοσίους ἑξήκοντα ἀντιπροσώπους, οἵτινες ἔκαμον διακοσίας δέκα καὶ πέντε λίαν ἀξιολόγους ἐπιστημονικὰς ἀνακοινώσεις εἰς τὰ πέντε αὐτοῦ τμήματα περιστραφείσας περὶ ζητήματα ἀναγόμενα εἰς τὴν Βυζαντινὴν ἱστορίαν καὶ φιλολογίαν, τὸ Βυζαντινὸν δίκαιον, τὴν Βυζαντινὴν Τέχνην, πρὸς δὲ καὶ τὴν Βυζαντινὴν θρησκευτικὴν ποίησιν καὶ μουσικήν.

Εἰς τὸ συνέδριον τοῦτο, ὡς ἦτο φυσικόν, ἐκλήθη ἵνα μετάσχῃ καὶ ἡ Ἑλλάς, ἥτις καὶ ἀπέστειλεν εἰς αὐτὸ δέκα καὶ τέσσαρας ἐκλεκτοὺς ἀντιπροσώπους της ἐνεργὸν μέρος λαβόντας εἰς τὰς γενομένας ἐπιστημονικὰς συζητήσεις καὶ ποιησαμένους τὰς ἑξῆς ἀνακοινώσεις. 1) ὁ κ. Ι. Παπαδόπουλλος ὡμίλησε περὶ τῶν δῆθεν ἀρραβώνων τῆς κόρης τοῦ δεσπότου Θωμᾶ Παλαιολόγου μετὰ τοῦ Ἰταλοῦ εὐπατρίδου Caracciolo 2) ὁ κ. Κ. Ἄμαντος περὶ τῆς κοινωνικῆς ἱστορίας τοῦ Βυζαντίου 3) ὁ κ. Φ. Κουκουλὲς περὶ τῆς Βυζαντινῆς ἰδιωτικῆς οἰκίας, κατὰ τὰς ἐκ τῶν κειμένων πληροφορίας 4) ὁ κ. Σ. Κουγέας περὶ τῆς τύχης Μακεδονικῶν τινων χειρογράφων καὶ τῶν ὑπὲρ τῶν χειρογράφων προστατευτικῶν μέτρων 5) ὁ κ. Στ. Κυριακίδης περὶ τῶν προσώπων, εἰς ἃ δέον ν' ἀποδοθῶσιν ὡρισμένα Βυζαντινὰ ἐπιγράμματα καὶ ἐπιγραφαὶ 6) ὁ κ. Ἀναστ. Ὀρλάνδος περὶ ἐρευνῶν ἀναφερομένων εἰς τὰ περὶ τὴν Ἄρταν Βυζαντινὰ μνημεῖα 7) ἡ κυρία Βενετία Κώττα περὶ λειτουργικῶν τινων ὑφασμάτων 8) ὁ κ. Ἐμμ. Πεζόπουλλος α) περὶ Νικήτα Εὐγενειανοῦ καὶ τῶν ποιημάτων τοῦ Ἑλληνικοῦ κώδικος Urb. 134 καὶ β) περὶ τῶν εἰς τὸν Μεσομήδη ἀποδιδομένων ποιημάτων τοῦ Κυρήνης Συνεσίου 9) ὁ κ. Ἀνδρ. Ξυγγόπουλλος περὶ τοῦ ὅτι οἱ ἐν τῇ πρωμετωπίδι τοῦ κώδικος Vaticanus Graecus 1162 καὶ τοῦ Parisinus Graecus 1208 ναοὶ δὲν παριστῶσι τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ναὸν τῶν ἁγίων Ἀποστόλων 10) ὁ κ. Ι. Καλιτσουνάκις περὶ τοῦ Θεσσαλονίκης Εὐσταθίου καὶ τοῦ Μάρκου Μουσούρου 11) ὁ κ. Γρ. Κασιμάτης περὶ τῆς κοινωνικῆς πολιτικῆς ἐν ταῖς Νεαραῖς Λέοντος τοῦ σοφοῦ 12) ὁ κ. Γ. Ἀναγνωστόπουλλος περὶ τῆς διαλεκτικῆς ποικιλίας τῆς μεσαιωνικῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης καὶ 13) ὁ κ. Δ. Εὐαγγελίδης περὶ ὑπολειμμάτων τοιχογραφιῶν ἐφ' ὑγροῖς ἐν Θεσσαλονίκῃ κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν εἰκονοκλαστῶν. Πρὸς τούτοις ἀνεκοινώθησαν εἰς τὰ οἰκεῖα τμήματα καὶ δύο Ἑλληνικαὶ ἐργασίαι α') ἡ τοῦ καθηγητοῦ κ. Ἀμίλκα Ἀλιβιζάτου περὶ τοῦ κανόνος 13.30 καὶ 55 τῆς ἐν Τρούλλῳ Συνόδου καὶ τοῦ διδάκτορος κ. Παν. Πατριαρχέα περὶ τῆς προελεύσεως τοῦ ὀνόματος τῆς Μάνης.

Ἐγένοντο δ' αἱ ἀνακοινώσεις αὗται Ἑλληνιστί, ὁρισθείσης ὡς ἐπισήμου γλώσσης τοῦ συνεδρίου καὶ τῆς Ἑλληνικῆς, Ἑλληνιστὶ δ' ὡμίλησαν καὶ δύο καθηγηταὶ Οὔγγροι οἱ κ. Moravsik καὶ Horwart.

Δὲν ἐμφιβάλλομεν ὅτι ἡ ἀρχὴ αὕτη θὰ τηρηθῇ καὶ κατὰ τὰ ἑπόμενα συνέδρια καὶ οὕτω θὰ ἀκούεται κατ' αὐτὰ καὶ ἡ γλῶσσα, ἐν ᾗ ἐγράφησαν καὶ παρεδόθησαν τὰ πλεῖστα τῶν εἰς τὸν Βυζαντινὸν κόσμον ἀφορῶντα κείμενα.

Θὰ ἦτο μακρὸν ν' ἀναφέρωμεν τίνα θέματα ἀνεκοινώθησαν καὶ συνεζητήθησαν ὑπὸ τῶν διαφόρων ξένων ἐπιστημόνων ἐν Ρώμῃ ὡς καὶ τίνες ἀποφάσεις σχετικαὶ μὲ τὴν ὀργάνωσιν τῶν Βυζαντινῶν σπουδῶν ἐλήφθησαν κατὰ τὸ συνέδριον. Πάντα ταῦτα θὰ ἐκτεθῶσιν ἐν

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 00:33:13 EEST - 167.114.118.212

ἐκτάσει, ἐν ἰδιαιτέρῳ τόμῳ, ὅστις θὰ δημοσιευθῇ κατὰ τὸ 1937. Ἐνταῦθα τονίζομεν μόνον ὅτι μακρὸς ἐγένετο ἐν τῷ συνεδρίῳ λόγος περὶ τῆς γλώσσης τῶν Ἑλλήνων τῆς κάτω Ἰταλίας, καὶ ὅτι, ὡς καὶ τῶν προηγουμένων Βυζαντινολογικῶν συνεδρίων, οὕτω καὶ τοῦ τῆς Ρώμης ἡ ἐπιτυχία ὑπῆρξε πλήρης, χάρις εἰς τὰς ἐνεργείας τῶν καθηγητῶν κυρίων Mercati καὶ Romanelli, εἰς οὓς δίκαιος ὀφείλεται ἔπαινος.

Οἱ σύνεδροι, οἵτινες καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς ἐν Ρώμῃ παραμονῆς των πρόφρονος ἔτυχον ὑποδοχῆς παρά τε τῶν ἐπισήμων καὶ τοῦ Ἰταλικοῦ λαοῦ, μετὰ τὸ συνέδριον, ἔσχον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπισκεφθῶσι διάφορα σημαντικὰ διὰ τὰς ἐρεύνας των μέρη τῆς βορείου καὶ μεσημβρινῆς Ἰταλίας ὡς καὶ τῆς Σικελίας μεγίστην ἀποκομίσαντες ὠφέλειαν ἐκ τῶν ἐπιστημονικῶν τούτων ταξιδίων.

Τὸ προσεχὲς συνέδριον ἀπεφασίσθη νὰ συνέλθῃ ἐν Βηρυτῷ τῆς Συρίας, τὸ δὲ μεταπροσεχὲς ἐν Βουδαπέστῃ.

Ἐφορεία Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ Ἔφορος Βυζαντ. Ἀρχ. κ. Α. Ξυγγόπουλλος μετὰ τοῦ Ἐφόρου Ἀρχαιοτήτων κ. Ι. Παπαδημητρίου ἤρχισαν, δαπάναις τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, ἀρχαιολογικὰς ἐρεύνας ἐν τῇ βασιλικῇ τῆς Παλαιοπόλεως Κερκύρας, σπουδαιοτάτου παλαιοχριστιανικοῦ οἰκοδομήματος. Κατὰ τὴν πρώτην ταύτην περίοδον τῶν ἐρευνῶν ἐκαθαρίσθησαν οἱ τοῖχοι ἀπὸ τὰ ἐπάλληλα ἐπιχρίσματα, ἅτινα τοὺς ἐκάλυπτον, διεπιστώθη δὲ ὅτι οὗτοι ἀνήκουσι, κατὰ τὸ πλεῖστον αὐτῶν μέρος, εἰς τὰς κιονοστοιχίας τοῦ ἀρχικοῦ μνημείου, ὧν τὰ τόξα ἐφράχθησαν κατὰ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ μετέπειτα χρόνους, ὁπότε ἡ ἄλλοτε τρίκλιτος, πιθανώτατα, ἢ πεντάκλιτος βασιλική, περιωρίσθη εἰς τὸ μεσαῖον μόνον κλίτος, ὡς ἔχει σήμερον. Ὁ καθαρισμὸς τῶν τοίχων ἀπέδειξεν ἐπίσης ὅτι ἡ βασιλικὴ ἔχει σχεδὸν ὁλόκληρος κτισθῆ δι' ὑλικοῦ ληφθέντος ἐξ ἀρχαίου ναοῦ, τοῦ ὁποίου πλεῖστα ἀρχιτεκτονικὰ μέλη (ἐπιστύλια, σῖμαι μὲ ὑδρορρόας ὑπὸ μορφὴν λεοντοκεφαλῶν κ. λ. π.) διατηροῦνται ἀνέπαφα. Ἡ ἔρευνα τοῦ μνημείου θὰ συνεχισθῇ καὶ κατὰ τὰ προσεχῆ ἔτη, ὁπότε θέλει ἀνασκαφῆ καὶ ὁ περὶ αὐτὸ χῶρος πρὸς πλήρη ἀποκατάστασιν τῆς ἀρχικῆς μορφῆς τῆς βασιλικῆς.

Ἐν Κερκύρᾳ ἐπίσης ὁ Ἔφορος Βυζαντ. Ἀρχ. ἤρχισε συστηματικὴν καταγραφὴν τῶν εἰκόνων καὶ λοιπῶν κειμηλίων τῶν εὑρισκομένων ἐν τοῖς Ναοῖς τῆς πόλεως καὶ τῶν χωρίων, ἥτις θέλει συνεχισθῆ καὶ εἰς προσεχῆ ἔτη λόγῳ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ καὶ τῆς σπουδαιότητος τῶν ἐν τοῖς Ναοῖς τῆς Κερκύρας ἀποκειμένων ἔργων τέχνης.

Ἐν Μυστρᾷ συνεχίσθησαν καὶ ἐφέτος αἱ ἐργασίαι συντηρήσεως τῶν μνημείων (βλ. ἐργασίας Ἀναστηλώσεως) καὶ καθαρισμοῦ τῶν τοιχογραφιῶν. Κατὰ τὴν ἐφετεινὴν περίοδον ἐργασίαι καθαρισμοῦ ἐγένοντο εἰς τὰς τοιχογραφίας τῆς Περιβλέπτου ὑπὸ συνεργείου, ἐπὶ κεφαλῆς τοῦ ὁποίου ἦσαν οἱ καλλιτέχναι Φ. Κόντογλου καὶ Γ. Στέρης ὡς καὶ ἡ μοναχὴ Καλὴ Χριστάκου. Ἐκαθαρίσθησαν αἱ τοιχογραφίαι τοῦ τρούλλου, οὕτω δ' ὁ Παντοκράτωρ καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν προφῆται ἐπανεῦρον τὴν παλαιὰν αὐτῶν λαμπρότητα. Ἐπίσης ἐκαθαρίσθη ἡ Πλατυτέρα τῆς Ἀψῖδος καὶ ἡ παράστασις τῆς Ἀναλήψεως ἡ εὑρισκομένη εἰς τὴν ὑπεράνω τοῦ Ἱεροῦ καμάραν. Ἡ ἀφαίρεσις τοῦ νεωτάτου καὶ ἀκαλαισθήτου ξυλίνου Τέμπλου ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν τοῖχον τῆς Προθέσεως μορφάς τινας Ἁγίων, αἵτινες καὶ ἐκαθαρίσθησαν. Μεταξὺ αὐτῶν ἀπεκαλύφθη καὶ λαμπρὰ εἰκὼν τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε, ἀρίστης διατηρήσεως, ἡ μόνη μέχρι τοῦδε γνωστὴ ἐν Μυστρᾷ.

Ὁ Ἔφορος Βυζαντ. Ἀρχ. μετέβη ἐπίσης εἰς Γεράκιον καὶ Μονεμβασίαν πρὸς ἐπιθεώρησιν τῶν μνημείων καὶ συνέχισιν παλαιοτέρων αὐτοῦ ἐρευνῶν.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 00:33:13 EEST - 167.114.118.212

Εργασίαι ἀναστηλώσεως καὶ συντηρήσεως Βυζαντινῶν μνημείων.

Ἡ ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ καθηγητοῦ Α. Ὀρλάνδου ὑπηρεσία ἀναστηλώσεως ἀρχαίων καὶ ἱστορικῶν μνημείων ἐξετέλεσε κατὰ τὸ 1936 τὰς κάτωθι ἐργασίας ἐπὶ Βυζαντινῶν μνημείων:

1) Ἐν Ἀθήναις. Ἀποφασισθείσης τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ Προνάου τοῦ λεγομένου «Θησείου» εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ μορφήν, κατηδαφίσθη ὁ περὶ τὰ μέσα τοῦ 19ου αἰῶνος κτισθεὶς τοῖχος, ὅστις κατεσκευάσθη ἀντὶ τῆς ἡμιεξαγώνου κόγχης τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου, εἰς ὃν εἶχε μεταβληθῆ κατὰ τὸν μεσαίωνα τὸ Θησεῖον. Μετὰ τὴν ἀπομάκρυνσιν τοῦ εἰρημένου τοίχου, ἀπεκαλύφθη τὸ μετωπιαῖον τόξον τῆς παλαιᾶς κόγχης τοῦ ναοῦ, ἐφ᾽ οὗ διετηροῦντο τοιχογραφίαι εἰς δύο στρώματα. Ἐπὶ τοῦ δευτέρου στρώματος εὑρέθησαν αἱ εἰκόνες τῶν προφητῶν Δαβὶδ καὶ Σολομῶντος, ὁλοσώμων κρατούντων εἰλητάρια 17ου αἰῶνος. Μετὰ τὴν φωτογράφησίν των αἱ τοιχογραφίαι ἀπεσπάσθησαν ἐπιμελῶς καὶ ἀπετέθησαν πρὸς φύλαξιν εἰς τὴν συλλογὴν Θησείου.

2) Ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος μονῇ τοῦ Ὁσίου Μελετίου ἀνεστηλώθη διὰ τῶν ἀρχαίων αὐτοῦ μελῶν, προσθήκῃ καὶ τινων νέων, τὸ λαμπρὸν γλυπτὸν μαρμάρινον τέμπλον.

3) Ἐν Δαφνίῳ, ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῆς Ἐφορείας Ἀρχαιοτήτων, συνεπληρώθη ἡ δυτικὴ τοξοστοιχία τοῦ πρὸς νότον τοῦ ναοῦ μεταγεστέρου περιστυλίου τῆς Μονῆς ἀνεκτίσθησαν δὲ ἐπὶ τοῦ παλαιοῦ σχεδίου τὰ ὄπισθεν αὐτῆς ἠρειπωμένα κελλία μέλλοντα νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς μουσεῖον τῶν γλυπτῶν καὶ ἄλλων κινητῶν ἀντικειμένων τῆς παλαιᾶς μονῆς.

4) Ἐν Νικοπόλει ἀνακατεσκευάσθη, κτιστὸς πλέον, ὁ στεγάζων τὸ πρὸς νότον τοῦ βήματος τῆς Βασιλικῆς Α δωμάτιον, ἐν ᾧ τὸ μωσαϊκὸν τοῦ Ὀφελλύρα. Ἐστεγάσθη δ᾽ ὡσαύτως καὶ τὸ νότιον τμῆμα τοῦ νάρθηκος τῆς αὐτῆς βασιλικῆς, ὅπερ φέρει ἐν τῇ κυκλοτερεῖ ἐξέδρᾳ του τὸ λαμπρὸν μετὰ παγωνίου ψηφιδωτὸν δάπεδον.

5) Ἐν Ἄρτῃ ἐγένετο σοβαρὰ ἐργασία συντηρήσεως καὶ εἰς τὴν παλαιὰν αὐτοῦ μορφὴν ἀποκαταστάσεως τοῦ ναοῦ τῆς Ἁγ. Θεοδώρας. Κατηδαφίσθη ἐν πρώτοις τὸ εἰς βαρόκειον ρυθμὸν παρὰ τὸ ἀνατολικὸν ἀέτωμα ἀνεγερθὲν νεώτερον κωδωνοστάσιον· ἀπεμακρύνθησαν ἔπειτα δευτερεύοντές τινες οἰκίσκοι προσκεκολλημένοι εἰς τὴν νότιον πλευρὰν ἀποκαλυφθέντος οὕτω τοῦ νοτίου τοίχου τοῦ παλαιοῦ κτηρίου, ὅστις ἔφερε στενὰ μονόλοβα παράθυρα (ὅρα σχετικὴν ἀναπαράστασιν ἐν Ἀρχ. Βυζ. Μνημ. Ἑλλ. τ. Β′ σ. 95). Ἠνοίχθησαν ἔπειτα τὰ πεφραγμένα παράθυρα τοῦ Ἱεροῦ καὶ εὑρέθησαν οἱ ἐν αὐτοῖς φεγγῖται. Τέλος ἐπεσκευάσθησαν ὅλαι αἱ στέγαι τοῦ ναοῦ καὶ ἐτοποθετήθησαν Βυζαντινοῦ τύπου φεγγῖται εἰς τὰ δίλοβα παράθυρα τοῦ φωταγωγοῦ, ἀντὶ τῶν ἀκαλαισθήτων τετραγώνων ὑαλοστασίων, δι᾽ ὧν ἦσαν ἐφωδιασμένα μέχρι τοῦδε τὰ παράθυρα.

Ἑτέρα ἐργασία ἐγένετο ἐν τῇ ἐκεῖθεν τοῦ Ἀράχθου μονῇ τῶν Βλαχερνῶν. Ἐνταῦθα διελύθη ὁ δεξιᾷ τῷ εἰσερχομένῳ εὑρισκόμενος τάφος, ὅστις ἐπανειλημμένως καὶ ἄλλοτε διαλυθεὶς εἶχεν ἀνασυγκροτηθῆ διὰ ποικίλων γλυπτῶν τεθέντων παρ᾽ ἀδαοῦς τεχνίτου εἰκῇ καὶ ὡς ἔτυχε. (Ὅρα σχετικὴν εἰκόνα κ. Ὀρλάνδου, Ἀρχ. Βυζ. Μνημ. Ἑλλ. Τόμ. Β′ σ. 131 εἰκ. 126). Ὁ τάφος ἀνασυνεκροτήθη ἐκ νέου συμφώνως πρὸς τὰ ὑπὸ τῆς τέχνης καὶ τῆς ἐπιστήμης ἐνδεικνυόμενα στοιχεῖα.

6) Ἐν Ὁσίῳ Λουκᾷ Φωκίδος ἐστερεώθη τὸ ἐκ τῶν ὑδάτων τῆς στέγης διαβρωθὲν καὶ καταπῖπτον ψηφιδωτὸν τῆς Γεννήσεως.

7) Ἐν Μυστρᾷ συνεχιζομένων τῶν ἐργασιῶν ἀνεστηλώθη κατὰ τὸ 1936 ὁ ὕπερθεν τῶν παλατίων ναὸς τῆς Ἁγ. Σοφίας. Ὁ παλαιὸς κτιστὸς ἐσωτερικὸς κίων αὐτῆς ἀντικατεστάθη διὰ μαρμαρίνου, συνεπληρώθη ὁ ἠρειπωμένος τροῦλλος, ἀνακατεσκευάσθη δὲ ἡ πρὸς βορρᾶν βλέπουσα ἀνοικτὴ στοὰ μετὰ τῶν στεγαζόντων αὐτὴν φουρνικῶν. Ὡς στηρίγματα ἐχρησιμοποιήθησαν οἱ μαρμάρινοι κίονες, οἵτινες, προερχόμενοι πιθανώτατα ἐκ τοῦ μνημείου τούτου, ἀπέκειντο ἄχρηστοι ἕως πέρυσιν ἐν τῷ ναῷ τοῦ γειτονικοῦ χωρίου Πικουλιάνικα. Πρὸς περά-

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 00:33:13 EEST - 167.114.118.212

τωσιν τῆς ἀναστηλώσεως τῆς ἁγ. Σοφίας ὑπολείπεται μόνον ἡ ἀναστήλωσις τοῦ ἠρειπωμένου ὡραίου κωδωνοστασίου, ὅπερ ὀρθοῦται κατὰ τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ ναοῦ.

Βυζαντινὸν Μουσεῖον.

Κατὰ τὸ ἔτος 1936 τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον ἐπλουτίσθη διὰ σειρᾶς φορητῶν εἰκόνων καὶ ἀξιολόγων τινῶν γλυπτῶν καὶ μικροτεχνημάτων.

Ἐκ τῶν εἰκόνων, ἐξ ἀγορᾶς κατὰ τὸ πλεῖστον προερχομένων, σπουδαιότεραι εἶνε δύο μεγάλαι φέρουσαι τὴν ὑπογραφὴν τοῦ ζωγράφου Θεοδώρου Πουλάκη.

Ἐκ τούτων ἡ πρώτη ἔχει ἀνεπτυγμένον εἰς δέκα σκηνὰς τὸ εἰκονογραφικὸν θέμα «Ἐπὶ Σοὶ χαίρει, ἡ δὲ δευτέρα, ἐκ Κερκύρας προερχομένη, καὶ κατατεθεῖσα εἰς τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον ὑπὸ τοῦ ἐφόρου κ. Παπαδημητρίου, παριστᾷ τὴν Κοίμησιν τῆς Θεοτόκου. Ἀμφότεραι φέρουσι τὴν ἐπιγραφὴν «Κόπος καὶ σπουδὴ Θεοδώρου Πουλάκη».

Ὁμοίως ἠγοράσθη καὶ τρίτη ἀξιόλογος εἰκών, ἐκ Κρήτης προερχομένη καὶ παριστῶσα τὴν σφαγὴν τῶν νηπίων ὑπὸ τοῦ Ἡρώδου (ἄνευ ὑπογραφῆς) τέχνης τῆς σχολῆς Πουλάκη.

Τὸ Βυζαντινὸν Μουσεῖον ἀπέκτησε νέα Βυζαντινὰ γλυπτά· μεταξὺ τούτων προέχει ἀνάγλυφον τῆς Θεοτόκου κρατούσης τὸν Χριστόν, τμῆμα ἀναγλύφου ἐπὶ μαρμάρου εἰκόνος τῆς Ὑπαπαντῆς. Ἀτυχῶς ἐλλείπουν αἱ κεφαλαὶ Θεοτόκου καὶ Χριστοῦ, ἐκ τῆς τέχνης του δὲ δύναται ν' ἀναχθῇ εἰς τὸν 14ον αἰῶνα. Τὸ ἀνάγλυφον τοῦτο ὁ Διευθυντὴς τοῦ Μουσείου κ. Γ. Σωτηρίου εὗρεν ἐσφηνωμένον εἰς κυπάρισσον τῆς αὐλῆς τοῦ ναοῦ τῆς Παναγίας ἐν Μακρυνίτσῃ τοῦ Πηλίου, ὁπόθεν μετέφερε τοῦτο εἰς Ἀθήνας.

Ἐπίσης ἐπλουτίσθη τὸ Μουσεῖον καὶ διὰ μικροτεχνημάτων, ἰδίᾳ ἀναγλύφων παραστάσεων ἐπὶ ἐλεφαντοστοῦ, Ἀλεξανδρινῆς τέχνης.

Ἀνασκαφαὶ κατὰ τὸ 1936.

Ὁ καθηγητὴς κ. Γ. Σωτηρίου ἐξηκολούθησε τὰς ἐρεύνας του ἐν Ν. Ἀγχιάλῳ, ταῖς Χριστ. Θήβαις τῆς Θεσσαλίας. Ἐφέτος συνεπλήρωσε τὴν ἀποκάλυψιν ὁλοκλήρου τῆς Βασιλικῆς Δ., μέρη τῆς ὁποίας εἶχεν ἀνασκάψει κατὰ τὸ 1935 (βλ. Ἐπ. Ἑτ. Βυζ. Σπ. 1935 σ. 570). Ἡ βασιλικὴ αὕτη, ὡς ἀπεκαλύφθη, εἶναι τρίκλιτος Ἑλληνιστικοῦ τύπου μετὰ ὑπερῴων καὶ αἰθρίου, διαφέρει δὲ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ τὴν διάταξιν τῶν λοιπῶν γνωστῶν βασιλικῶν τῆς αὐτῆς πόλεως, ἰδίᾳ κατὰ τὰς μακρὰς αὐτῆς πλευράς, αἵτινες ἔχουσι προεξέχοντα ἑκατέρωθεν συμμετρικὰ τετράγωνα διαμερίσματα προσδίδοντα εἰς τὴν Β. τὸ σχῆμα τοῦ σταυροῦ. Τὰ διαμερίσματα ταῦτα συνδέονται πρὸς τὰ κλίτη διὰ τριβήλων σχηματιζομένων διὰ δύο κτιστῶν πεσσῶν, ὧν διεσώθησαν αἱ βάσεις. Ἐπίσης ἑκατέρωθεν τοῦ νάρθηκος ἀνεφάνησαν ἐξέχοντα τοῦ σώματος τοῦ ναοῦ τετράγωνα διαμερίσματα (πιθ. πύργοι χρησιμεύοντες καὶ ὡς κλιματοστάσια διὰ τὰ ὑπερῷα), διασῴζοντα ἀξιολογώτατα ψηφιδωτὰ δάπεδα μὲ ζωϊκὰς παραστάσεις. Μὲ μωσαϊκὰ γεωμετρικὰ εἶνε ἐπεστρωμένα καὶ τὰ δάπεδα τῶν πλαγίων κλιτῶν. Τὰ μωσαϊκὰ διατηροῦνται ἄριστα, ἡ τέχνη των δὲ ὡς καὶ ἡ τέχνη τῶν ἀνευρεθέντων γλυπτῶν ἀρχιτεκτονικῶν καὶ διακοσμητικῶν μελῶν ἀνάγουν τὴν νέαν ταύτην Βασιλικὴν εἰς τοὺς τελευταίους χρόνους τῆς ἀκμῆς τῆς μεγάλης ταύτης χριστ. πόλεως τῆς Θεσσαλίας, ἤτοι εἰς τὸν 7ον μ. Χ. αἰῶνα.

Ὁμοίως ἐφέτος συνεπληρώθη καὶ ἡ ἀποκάλυψις τῶν λοιπῶν διαμερισμάτων τοῦ λουτρῶνος τῆς Βασιλικῆς Α τῆς αὐτῆς πόλεως, περὶ τοῦ ὁποίου βλέπε Ἐπετ. Ἑτ. Βυζ Σπ. 1935 σ. 570.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 00:33:13 EEST - 167.114.118.212

Εἰδήσεις ἐκ Θεσσαλίας.

Κατὰ τὸ 1935 ὁ ἐπιμελητὴς Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων κ. Ν. Γιαννόπουλλος ἀνεῦρεν ἐν Τυρνάβῳ τεμάχιον Βυζαντινοῦ μαρμαρίνου θωρακίου ἔχον τὴν ἄνω ἀριστερὰν γωνίαν πλαισιουμένην, ἐν ᾗ παρίσταται ἄγγελος ἐν προτομῇ λιτανεύων. Πρὸ τοῦ ἀγγέλου ἐσώθη ἔκτυπον τόξον κύκλου, περικλείοντος τὴν Θεοτόκον ἐν προτομῇ. Ἐσώθη δὲ μόνον τὸ μονόγραμμα ΜΡ (=Μήτηρ (Θεοῦ). Τὸ τεμάχιον κατετέθη εἰς τὸ Μουσεῖον Ἁλμυροῦ.

Ἐκ τοῦ χωρίου Τατὰρ τῶν Φαρσάλων ἐκόμισεν εἰς τὸ Μουσεῖον Ἁλμυροῦ ὁ φύλαξ Φερῶν τεμάχιον Βυζαντινοῦ πηλίνου ἀγγείου φέρον ἐγχάρακτα γράμματα. Τὸ τεμάχιον ἔχει ὕψος 0,08 πλάτ. 0,10 καὶ πάχος 0,01.

Ἐν Μακρυνίτσῃ τῷ 1936 ἀνευρέθη ἐντὸς τριῶν μεγάλων κλώνων κυπαρίσσου ἐσφηνωμένον τεμάχιον Βυζαντινοῦ ἀναγλύφου τῆς Θεοτόκου βρεφοκρατούσης, ἐξ οὗ λείπουσιν αἱ κεφαλαὶ τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Χριστοῦ, τῆς δὲ Θεοτόκου ὁλόκληρος ἡ ἀριστερὰ πλευρά. Τὸ τεμάχιον τοῦτο μετὰ δυσκολίας ἐξαχθὲν ἐκ τῆς κυπαρίσσου παρελήφθη ὑπὸ τοῦ κ. Γ. Σωτηρίου καὶ κατετέθη εἰς τὸ ἐν Ἀθήναις Βυζαντινὸν Μουσεῖον.

Τὸ μέγα Βυζαντινὸν ἀνάγλυφον τῆς Θεοτόκου τῆς Ὀξείας Ἐπισκέψεως ἐν Μακρυνίτσῃ, τὸ ὁποῖον ἐδημοσιεύθη ὑπὸ τοῦ κ. Γιαννοπούλλου εἰς τὸν Α' τόμον τῆς Ἐπετηρίδος, εἶχεν ἀποκολληθῇ ἐκ τῆς θέσεως, ἐν ᾗ πρὸ ἐτῶν εἶχε στηθῇ ἐν τῷ ἔσω νάρθηκι τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας καὶ ἐκινδύνευε νὰ καταστραφῇ. Τούτου ἕνεκα συγκολληθὲν ἐστήθη εἰς κατάλληλον μέρος, τεθέντος ἐπ' αὐτοῦ, πρὸς προφύλαξιν μεγάλου κρυσταλλίνου ὑελοπίνακος.

Κατὰ τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς μονῆς Ξενιᾶς, ἔνθα καὶ τὸ Μουσεῖον αὐτῆς, ἐξερράγη πυρκαϊά, ἐξ ἧς, εὐτυχῶς, οὐδὲν ἔπαθε τὸ μουσεῖον.

Τὰ Ἀρχεῖα τῆς Ἀκαδημείας Ἀθηνῶν.

Ἡ τύπωσις τοῦ δευτέρου τόμου τοῦ ἱστορικοῦ λεξικοῦ τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης ἐξακολουθήσασα κατὰ τὸ 1936, προυχώρησε μέχρι τοῦ 34ου τυπογραφικοῦ φύλλου, ἐκτυπωθέντων τῶν ἄρθρων ἀπὸ τοῦ ἀναρμάτωτος μέχρι τοῦ ἀντικόρμισμα. Πρὸς τούτοις ἀπεδελτιώθησαν περὶ τὰ ἑξήκοντα ἔγγραφα καὶ χειρόγραφα καὶ ἐγένοντο γλωσικαὶ ἀποστολαὶ τῶν συντακτῶν εἰς Μακεδονίαν, Στερεὰν Ἑλλάδα, Ἀργολίδα καὶ Πάρον.

Τὸ Μαισαιωνικὸν Ἀρχεῖον κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, ἕκτον ἀπὸ τῆς ἱδρύσεώς του ὑπὸ τῆς Ἀκαδημείας Ἀθηνῶν, ἠσχολήθη περὶ τὴν ὁλοκληρωτικὴν ἀποδελτίωσιν κειμένων, πεζῶν καὶ ἐμμέτρων, τῆς περιόδου τῆς μεταξὺ τῆς ἁλώσεως καὶ τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. Τὸ ἀποδελτιούμενον ὑλικόν, συμφώνως πρὸς πρόγραμμα, ἀφορᾷ εἰς κύρια ὀνόματα, τοπωνύμια καὶ γλωσσικὸν ὑλικόν, κυρίως δημῶδες, ὅπερ τελευταῖον θὰ χρησιμεύσῃ καὶ διὰ τὸ ἱστορικὸν λεξικὸν τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης.

Αἱ ἐργασίαι τοῦ Λαογραφικοῦ Ἀρχείου κατὰ τὸ 1936 περιεστράφησαν κυρίως περὶ τὴν ὁριστικὴν ταξινόμησιν τοῦ ἀποτεθησαυρισμένου ὑλικοῦ, ἰδίᾳ δὲ τῶν μύθων, τῶν παραμυθίων, τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων, τῶν παραδόσεων καὶ τῶν εἰδήσεων τῶν ἀναφερομένων εἰς τὴν λατρείαν. Πρὸς τούτοις κατηρτίσθη ὑπὸ τῆς ὑπηρεσίας καὶ κατάλογος τῆς Ἑλληνικῆς λαογραφίας καὶ ἄλλοι μερικοὶ κατάλογοι. Τὸ Ἀρχεῖον τοῦτο, ἐνισχυθέντος ἤδη τοῦ προσωπικοῦ του διὰ τῆς εἰς αὐτὸ ἀποσπάσεως δύο λειτουργῶν τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, θὰ ἐφαρμόσῃ ἀναμφιβόλως εἰς τὸ προσεχὲς μέλλον εἰς εὐρυτέραν κλίμακα τὸ ἐπιστημονικὸν καὶ ἐθνικόν του πρόγραμμα.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 00:33:13 EEST - 167.114.118.212

Δωρεὰ φωτογραφιῶν διαφόρων μνημείων τῆς Λακεδαίμονος.

Ὁ ἐν Σπάρτῃ πανοσιολ. Ἀρχιμανδρίτης κ. Μελέτιος Γαλανόπουλλος, γνωστὸς ἐκ τῆς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης ἀξιολόγου ἐκδόσεως τοῦ Βίου τοῦ Ὁσίου Νίκωνος τοῦ Μετανοεῖτε, προσέφερεν εἰς τὴν Ἑταιρείαν πολύτιμον συλλογὴν 45 ἀνεκδότων κατὰ τὸ πλεῖστον φωτογραφιῶν ἀπεικονιζουσῶν Μονάς, Ναούς, γλυπτὰ καὶ τοιχογραφίας τῆς Λακεδαίμονος. Ἡ συλλογὴ αὕτη εἶναι ἐξόχως ἐνδιαφέρουσα, καθ' ὅσον περιλαμβάνει ἀπεικονίσεις μνημείων εὑρισκομένων εἰς μέρη δυσπρόσιτα τῆς Λακεδαίμονος, ἣν ὁ ἀκάματος ἐρευνητὴς ἔχει διατρέξει ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον.

Ἐκ τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων δέον ν' ἀναφέρωμεν τὸν Ναὸν τῆς διαλελ. Μονῆς Ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ τέως Δήμῳ Σελλασίας, τὸν Ναὸν Ἁγ. Νικολάου ἐν τῷ ὁμωνύμῳ χωρίῳ παρὰ τὴν Μονεμβασίαν, τὰ ἐρείπια τῆς διαλελ. Μονῆς Ἁγ. Γεωργίου ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ Μαλέα κ. ἄ. Ἐκ τῶν γλυπτῶν ἄξια ἰδιαιτέρας μνείας εἶναι τὰ θωράκια τῆς Πέρπαινης καὶ τῆς Ἀπιδιᾶς.

Μεταξὺ τῶν τοιχογραφιῶν ὑπάρχουσι δείγματα τῶν ἀξιολογωτάτων διακοσμήσεων τοῦ ἐν Λογκανίκῳ Ναοῦ τοῦ Ἁγ. Γεωργίου μὲ χρονολογίαν 1375, τῶν δύο ναΐσκων τοῦ Μαλέα, τῆς διαλελ. Μονῆς Ἁγ. Δημητρίου παρὰ τὴν Μονὴν Ἁγ. Τεσσαράκοντα, τῆς Μ. Ζερμπίτσης, τοῦ Ναοῦ Ζαραφῶνος κ. λ. π.

Ἡ δωρεὰ αὕτη τοῦ φιλίστορος Ἀρχιμανδρίτου εἶναι ἐξόχως πολύτιμος, διότι αἱ ἐν αὐτῇ περιλαμβανόμεναι φωτογραφίαι δίδουσιν ἀρκούντως σαφῆ ἰδέαν τοῦ πλούτου καὶ τῆς σημασίας τῶν μνημείων τῆς Βυζαντινῆς Λακεδαίμονος.

Institutional Repository - Library & Information Centre - University of Thessaly
17/10/2023 00:33:13 EEST - 167.114.118.212